

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/239/2020
Identifikačné číslo spisu: 7114220470
Dátum vydania rozhodnutia: 29.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Lubor Šebo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7114220470.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu JUDr. S. B., bytom v U. X. č. XXX, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp.zn. 15C/72/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 22. júla 2020 sp. zn. 1Co/193/2019 takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 15. mája 2019 č.k. 15C/72/2018-60 žalobu zamietol a žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Súd prvej inštancie rozhodoval po tom, čo Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 1. marca 2017 sp. zn. 1Co/148/2016 potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice I z 19. novembra 2015 sp. zn. 40C/226/2014 v zamietajúcom výroku a zrušil ho vo vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania a po tom, čo mu bol spor prikázaný uznesením Krajského súdu v Košiciach z 21. februára 2018 sp. zn. 12NcC/6/2018 na prejednanie a rozhodnutie. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v zmysle zrušujúceho rozsudku. V rozsudku uviedol, že nakoľko bol nárok žalobcu na náhradu majetkovej ujmy rozsudkom Okresného súdu Košice I zamietnutý a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach potvrdený v tejto časti, súd prvej inštancie sa už týmto nárokom žalobcu nezaoberal. Zaoberal sa už iba nárokom žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy. Z vykonaného dokazovania bolo podľa neho nepochybne preukázané, že došlo ku skutku, pre ktorý bol žalobca následne stíhaný. Je podľa neho nesporné že žalobca bol oslobodený spod obžaloby pre trestný čin útoku na verejného činiteľa v jednočinnom súbehu s trestným činom vydierania, nakoľko skutok nie je trestným činom. Rovnako výsledky dokazovania podľa súdu prvej inštancie nevedú k záveru, že toto trestné stíhanie poznačilo natrvalo a zásadne aj spoločenskú reputáciu žalobcu, pretože nemal za preukázané, či skutočne a do akej miery došlo k zníženiu občianskej cti a dôstojnosti žalobcu na verejnosti a ako konkrétne a kým sa tak malo stať. Žalobca podľa neho nárok na náhradu nemajetkovej ujmy skutkovo nevymedzil a neodôvodnil, akým spôsobom mala byť narušená

jeho povest', vážnosť a dôstojnosť, ako dospel k výške nemajetkovej ujmy, ktorú si uplatňuje a z čoho nemajetková ujma vlastne pozostáva. Podľa súdu prvej inštancie zo súdom vykonaného dokazovania nevyplývalo, že to bolo trestné stíhanie žalobcu, ktoré malo negatívny dopad na neho, jeho povest' v spoločnosti, že došlo k strate klientely. Išlo podľa neho len o jeho subjektívne pocity a žalobca nepreukázal, že vedenie trestného stíhania voči jeho osobe malo až také negatívne dôsledky v jeho osobnom živote, pokiaľ ide o okruh priateľov, známych, susedov a pod. Žalobca okrem negatívnych dopadov v zamestnaní (pozastavenie advokátskej činnosti) nepreukázal, že by v dôsledku trestného stíhania bola znížená jeho česť, prípadne dôstojnosť v spoločnosti. Tieto tvrdenia zostali podľa súdu prvej inštancie len vo všeobecnej rovine jeho tvrdení avšak bez preukázania týchto skutočností relevantným dôkazom, pričom aj v tomto smere dokazovanie zaťažovalo žalobcu. Z týchto dôkazov súd prvej inštancie konštatoval, že prípadným priznaním výšky zadosťučinenia čo i len sčasti uplatneného nároku, by došlo k rozporu s výsledkami vykonaného dokazovania so všeobecne zdieľanou predstavou spravodlivosti. Súd prvej inštancie mal za to, že už samotné konštatovanie porušenia práva žalobcu je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú žalobcovi nezákonným rozhodnutím.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 22. júla 2020 sp. zn. 1Co/193/2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Súd prvej inštancie podľa neho správne zistil skutkový stav veci ak dospel k záveru, že samotné konštatovanie porušenia práva žalobcu je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na spôsobenú mu ujmu nezákonným rozhodnutím, ktorý následne aj správne právne posúdil ak žalobu zamietol. Konštatoval, že náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch predpokladá ustanovenie § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov až v prípade, keď morálne zadosťučinenie vo forme konštatovania porušenia práva nie je dostatočné. Súd prvej inštancie podľa odvolacieho súdu dospel k správne záveru, že sa žalobca dopustil konania, pre ktoré bol trestne stíhaný, následne bol spod obžaloby oslobodený a trestné stíhanie bolo zastavené z dôvodu, že uvedený skutok nie je trestným činom. Na základe preukázaného skutku nemožno síce podľa odvolacieho súdu dospieť k záveru, že žalobca si trestné stíhanie zavinil sám a z tohto dôvodu došlo k vylúčeniu zodpovednosti štátu za žalobcovým trestným stíhaním vzniknutú ujmu, ale ide podľa neho o dôležitú okolnosť pri stanovení formy, prípadne výšky nemajetkovej ujmy. Ak sa teda žalobca dopustil dokazovaním preukázaného konania, správne súd prvej inštancie uvedenú okolnosť zohľadnil, ak uviedol, že samotné konštatovanie porušenia práva žalobcu by bolo dostatočným zadosťučinením titulom nezákonného rozhodnutia. Keďže podľa odvolacieho súdu morálne zadosťučinenie vo forme konštatovania porušenia práva by v prípade žalobcu bolo dostatočné, správne podľa neho rozhodol súd prvej inštancie, ak žalobcom uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch zamietol.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie z dôvodu, že súdy nesprávne vyhodnotili skutkový stav a nezaoberali sa otázkou možnej náhrady škody. Súd prvej inštancie mal podľa neho vykonať rekonštrukciu trestného konania. Konania v predmetnej veci považuje za nezákonné a konané v príkrom rozpore so zákonom. Namieta nevykonanie ním navrhnutého dôkazu, a to výsluchu svedka, ktorý mohol preukázať skutočnosť, že žalobca sa žiadneho útoku na osobu JUDr. Z. nedopustil. Problematika veci ostala pre sudkyňu prvej inštancie podľa žalobcu nepochopená. Namieta tiež absolútnu absenciu hlavnej myšlienky rozsudku odvolacieho súdu a na základe akých dôkazov súd prezentovanú skutočnosť ako nezvratný dôkaz akceptoval. Z uvedených skutočností navrhol zrušiť rozsudky a vrátiť vec súdu prvej inštancie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k podanému dovolaniu žiadala dovolanie odmietnuť, nakoľko dovolateľ podľa nej nevymedzil zákonným spôsobom dovolací dôvod a neuviedol vady zmätočnosti.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. a/ CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je potrebné odmietnuť.

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. V danom prípade vychádzajúc z obsahu dovolania v zmysle § 124 ods. 1 CSP žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP.

11.1. Citované ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti).

11.2. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princíпов. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na

spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I.ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

11.3. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá len tzv. „inú vadu konania“ zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Toto stanovisko je naďalej aktuálne (1Cdo/228/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/92/2018, 4Cdo/59/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/141/2017, 8Cdo/49/2017). V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, o ktoré ide napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúma v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

11.4. Za zmätočnosťnú vadu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP žalobca označil nedostatok dôvodov - nepreskúmateľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia. Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu konanie pred odvolacím súdom takouto vadou postihnuté nebolo. I keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo. Dovoláním napádaný rozsudok totiž uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokovanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť uznesenia odvolacieho súdu s potvrdzovaným uznesením vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

11.5. V rozhodnutiach sa príslušné súdy riadne vysporiadali s návrhom žalobcu ako aj vyjadreniami sporových strán, riadne uviedli aké sú zákonné podmienky na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, vyhodnotili navrhnuté dôkazy, uviedli, ktoré dôkazy, resp. skutočnosti/tvrdenia sú pre rozhodnutie vo veci a prečo relevantné a odôvodnili prečo považujú za dostatočné samotné konštatovanie porušenia práva žalobcu. Súd prvej inštancie vysvetlil, prečo nevykonal dôkaz navrhnutý žalobcom, a to z dôvodu, že sa jedná o dôkaz nespôsobilý preukázať tvrdenú skutočnosť žalobcom ohľadom náhrady nemajetkovej ujmy.

11.6. Žalobca preto nedôvodne argumentoval, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné; pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

11.7. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, o ktoré ide napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie.

12. Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014).

12.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

12.2. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nie je po 1. júli 2016 žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť uskutočňovať procesné oprávnenia niektorou zo strán civilného sporového konania.

13. Pokiaľ žalobca za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP považuje nesprávny právny záver súdov nižších inštancií, nesprávne vykonávanie dokazovanie, či obstarávanie skutkových podkladov v procese zisťovania skutkového stavu, dovolací súd uvádza, že nesprávne posúdenie veci (nesprávne vyriešenie niektorej právnej otázky súdom), nemožno považovať za vadu zmätočnosti. To isté platí aj pre námietku o nesprávnom zistení skutkového stavu, či o nesprávnom hodnotení dôkazov. Dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa týka žaloba, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom sporovom konaní viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky nimi navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, nie procesných strán. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za vadu zmätočnosti (viď R 125/1999). V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa ustálil názor, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

14. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

15. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.